

Міністерство освіти і науки України
Тернопільський національний економічний університет
Кафедра економічної теорії

Міждисциплінарна курсова робота

з дисципліни

економічної теорії

на тему:

«Макроекономічний аналіз податкової системи України»

Студентки II курсу групи ЕПП-22

Берташ І. О.

Керівник: к.е.н, доц. Вірковська А. А.

Національна шкала _____

Кількість балів: _____

Оцінка ECTS _____

Тернопіль – 2017 р.

План

Вступ

Розділ I. Теоретичні аспекти податкової системи.

Розділ II. Макроекономічний аналіз сучасної податкової системи національної економіки.

Розділ III. Проблеми, перспективи розвитку та удосконалення податкової системи України .

Висновки

Список використаної літератури

Зміст

Вступ.....	4
Розділ I. Теоретичні аспекти податкової системи.....	6
Розділ II. Макроекономічний аналіз сучасної податкової системи національної економіки.....	10
Розділ III. Проблеми, перспективи розвитку та удосконалення податкової системи України.....	15
Висновки.....	19
Список використаної літератури.....	21

Вступ

Кожна конкретна податкова система є відображенням податкової політики, яка проводиться державою. Податкова система - це сукупність податків, зборів, інших обов'язкових платежів і внесків до бюджету і державних цільових фондів, які діють у встановленому законом порядку. Сутність, структура і роль системи оподаткування визначаються податковою політикою, що є виключним правом держави, яка проводить її в країні самостійно, виходячи із завдань соціально-економічного розвитку. Через податки, пільги і фінансові санкції, а також і відповідальність, які виступають невід'ємною частиною системи оподаткування, держава ставить єдині вимоги до ефективного ведення господарства в країні.

Можливе досягнення економічного розвитку держави тільки за умов ефективного державного регулювання через застосування податкових важелів. Податки, у свою чергу, як знаряддя доходів перерозподілу юридичних та фізичних осіб, є обов'язковим атрибутом держави незалежно від політики та моделі її розвитку. За цих умов основне місце в забезпеченні подальшого економічного зростання має відводитися податковій системі. Після прийняття Податкового кодексу податкова система України вийшла на новий етап свого розвитку, вона наблизилась до Євростандартів, разом залишились проблемні питання які потрібно вирішувати, шляхом вдосконалення податкового законодавства та впровадження в практику більш ефективної податкової політики.

Досягнення економічного зростання можливе тільки за умов ефективного державного регулювання через застосування податкових важелів. У свою чергу, податки, як знаряддя перерозподілу доходів юридичних та фізичних осіб, є обов'язковим атрибутом держави незалежно від моделі та політики її розвитку. За цих умов основне місце в забезпеченні подальшого економічного зростання має відводитися податковій системі. Проблема оподаткування модернізаційної сфери є дуже актуальною для України, адже існуюча податкова система характеризується внутрішньою неузгодженістю її складників, нестабільністю, складністю,

порушенням принципів економічно-соціальної справедливості та рівномірності, негативним впливом на стан національної економіки в цілому[1].

Аналіз останніх досліджень із цієї проблеми. У дослідження питань теорії та практики функціонування податкової системи вагомим внеском є, вирішення проблеми розробки та реалізації політики оподаткування як важливого економічного важеля регулювання зробили А. І. Крисоватий, Н. М. Костіна, Л. П. Максимова, В. Л. Смагін, А. М. Соколовська, Г. М. Фадєєва та ін.

Актуальність даної теми полягає в тому, що податкову систему потрібно вивчати і розглядати з різних сторін, враховуючи її можливі позитивні і негативні наслідки для країни.

Об'єктом даної курсової роботи є податкова система України.

Предметом курсової роботи є макроекономічний аналіз сучасної податкової системи, його сутність та певні особливості для України.

Метою даної роботи є визначення податкової системи, її сучасного стану, обґрунтування напрямків покращення її ефективності та перспективи розвитку.

Основне завдання дослідження сутності податків – еволюція уявлень про природу податку під впливом розвитку вчення про державу. В розвитку уявлень про податки на роль держави виділити можна два напрями, які дозволяють краще зрозуміти сучасний зміст податків і також, соціально-економічний. Перший – тезис про невиробничий характер державних послуг, який не тільки відокремлював державне господарство від фінансового, а й протиставляв їх. Податок у цій концепції не пов'язаний із задоволенням соціально-економічних потреб суспільства, оскільки обслуговує невиробничі видатки держави. Другий напрям пов'язаний із наявністю поглядів на господарську діяльність держави як на складову народногосподарської діяльності, як потребу економічного і соціального розвитку.

Розділ I. Теоретичні аспекти податкової системи.

Система податків держави – це надзвичайно складне явище, яке формується під дією і об'єктивних, і суб'єктивних факторів. Об'єктивність податкової системи пов'язана об'єктивним характером існування власне самих податків як економічної категорії. Суб'єктивність податкової системи – у тому, що вона виступає похідним проявом і елементом на практиці податкової політики, яка проводиться в тій чи іншій державі і формується відповідними державними структурами через податкове законодавство і податкове право.

Податок – універсальна вихідна категорія, яка виражає основні суттєві риси і властивості фінансів у будь-якій економічній системі ринкового типу. Не випадково в умовах функціонування ринкової економіки податкова форма в системі фінансових відносин стає провідною. Аналіз податків як вихідної категорії, в якій проглядаються основні суттєві риси і властивості фінансів, дає правильний орієнтир для розгляду різних фінансових понять і категорій у чіткій відповідності до розвитку економічного процесу.

Податки - особлива сфера виробничих відносин, є своєрідною економічною категорією. Податки виражають існуючі реально грошові відносини, які проявляються під час використання частини національного доходу на загальнодержавні потреби.

До сучасної системи оподаткування відносять такі основні терміни:

1. Податок – основний, обов'язковий платіж до різних рівнів бюджету цільових фондів.
2. Суб'єкт – платник податків, обов'язкових платежів та різних зборів.
3. Об'єкт оподаткування – подія, або обумовлений факт, після чого у суб'єкта виникає обов'язок оплатити податок.
4. Предмет оподаткування – характеристика об'єкта, яка є еквівалентом об'єкта з метою оподаткування.
5. Одиниця оподаткування – одиниця виміру, фізичного або грошового об'єкта оподаткування.

6. Податкова ставка – розмір податку, законодавчо установлений на одиницю оподаткування.
7. Податковий оклад – кінцева сума, яка підлягає оплати до бюджету.
8. Податкова квота – одна з частин податку платника, яка може бути визначена як у відносному, так і в абсолютному виразі.
9. Податкова пільга – частково або повно звільнення від сплати податків, законодавчо закріплене.
10. Джерело сплати податку – фінансовий фонд суб'єкта, ним може виступати прибуток, валовий дохід, чистий дохід, тощо[2].

В системі податків характерною рисою є, притаманною моделі оподаткування в постсоціалістичних країнах та, як правило, не властивою податковим системам розвинутих країн, є пропорційний (після прийняття Податкового кодексу України — малопрогресивний) податок на доходи фізичних осіб. Запроваджений у різних країнах як основний інструмент боротьби з тіньовими доходами й зайнятістю, він не справдив очікувань щодо радикальної детінізації заробітних плат через надмірне навантаження податкових агентів — роботодавців за соціальними відрахуваннями. Незважаючи на це, більшість країн, що використовують такий податок, не поспішають замінити його на прогресивний, оскільки важко забезпечити його ефективне адміністрування. Не спонукає їх до такого кроку й міжнародна податкова конкуренція за мобільні фактори виробництва. Із прийняттям ПКУ не справдилися очікування стабілізації податкового законодавства, а отже й податкової системи, як необхідної передумови прогнозованої підприємницької діяльності.

На те є низка об'єктивних причин. По-перше, не було враховано всієї складності кодифікації податкового законодавства, яка поєднувалася з реформуванням податкової системи й, відповідно, більш чи менш радикальним переглядом законодавчих норм, що не могло не супроводжуватися численними технічними помилками й неточностями, суперечливими нормами та прогалинами.

По-друге, у процесі практичного застосування нових законодавчих норм неминуче виявляються нові проблеми, не врегульовані законодавством, котрі

важко, а іноді й неможливо передбачити в повному обсязі під час роботи над законопроектом.

По-третє, окремі норми ПКУ потребують перегляду через зміну соціально-економічної ситуації в країні й світі, зумовлену останньою кризою та пошуком шляхів її подолання, що висуває на порядок денний вимоги фіскальної консолідації та посилення соціальної справедливості в оподаткуванні. Варто зауважити, що зміни й доповнення до Податкового кодексу України вносилися частіше та були масштабнішими, ніж це було потрібно для його вдосконалення й пристосування до вимог часу. Окремі з них (наприклад, нові податкові пільги) спричинені загостренням боротьби за привілеї на тлі вненормованої лобістської діяльності, інші є наслідком прогалин у законодавчому врегулюванні цього питання, які не були усунуті в процесі роботи над Кодексом. Найістотніші із змін, що очікуються (зміна методології визначення об'єкта оподаткування податком на прибуток підприємств), зумовлені здійсненням у процесі роботи над ПКУ лише перших кроків на шляху наближення податкового й бухгалтерського обліків, котрі вимагають логічного продовження — визначення об'єкта оподаткування податком на прибуток виключно за даними бухгалтерського обліку шляхом коригування його величини на податкові різниці.

Загалом підвищення стабільності податкової системи не можливе без посилення наукової обґрунтованості змін до податкового законодавства, здійснення їх на основі програми, що визначає стратегічні цілі й напрями розвитку оподаткування, тобто надання цьому процесу передбачуваного, планомірного характеру. В умовах загострення в сучасному світі проблеми майнового розшарування, що нерідко спричиняє соціальні потрясіння, зростає значення аналізу податкової системи в контексті її відповідності принципу соціальної справедливості, ефективності виконання нею (у взаємодії із системою державних видатків) перерозподільчої функції. Оцінка під цим кутом зору вітчизняної податкової системи показує, що вона недостатньо забезпечує згладжування соціальної нерівності внаслідок відмови від прогресивного податку на доходи фізичних осіб; неповного вилучення природно-ресурсної й земельної

ренти; низького рівня оподаткування або введення мораторію на оподаткування капітальних доходів фізичних осіб; розроблення моделі податку на нерухоме майно фізичних осіб без прогалин для уникнення його сплати та перенесення термінів його запровадження; зволікання з уведенням податку на багатство.

Особливістю податкової системи України, як і багатьох інших пострадянських країн, є все ще високий рівень ухилення від сплати податків та низька податкова культура платників. Ця ознака породжує істотні деформації оподаткування, зокрема посилює нерівномірність розподілу податкового навантаження, перекладаючи його на сумлінних платників; знижує фіскальну ефективність податкової системи, а отже й фінансові можливості забезпечення достатньої пропозиції суспільних благ; перешкоджає зниженню загального рівня оподаткування в країні[5].

Важливою ознакою моделі податкової системи є характер взаємовідносин контролюючих органів (їхніх працівників) і платників податків. Сучасні дослідження бажаного вектора розвитку таких взаємовідносин, як правило, наголошують на необхідності набуття ними партнерського характеру, що, на наш погляд, означає неухильне дотримання обома сторонами податкових відносин податкового законодавства; співробітництво працівників контролюючих органів і платників податків у процесі сплати останніх (з одного боку, свідоме ставлення платників до виконання податкового обов'язку, з другого — допомога працівників контролюючих органів платникам податків у його виконанні); готовність працівників контролюючих органів сумлінно виконати свої функції за дотримання прав платників податків і справедливого ставлення до них; функціонально й економічно ефективно справляння податків при найменшому обтяженні платників; розрахунок платників на доброзичливе ставлення до них із боку працівників контролюючих органів, довіру платників до податкового відомства. Зазначене не виключає застосування контролюючими органами примусу щодо порушників податкового законодавства[3].

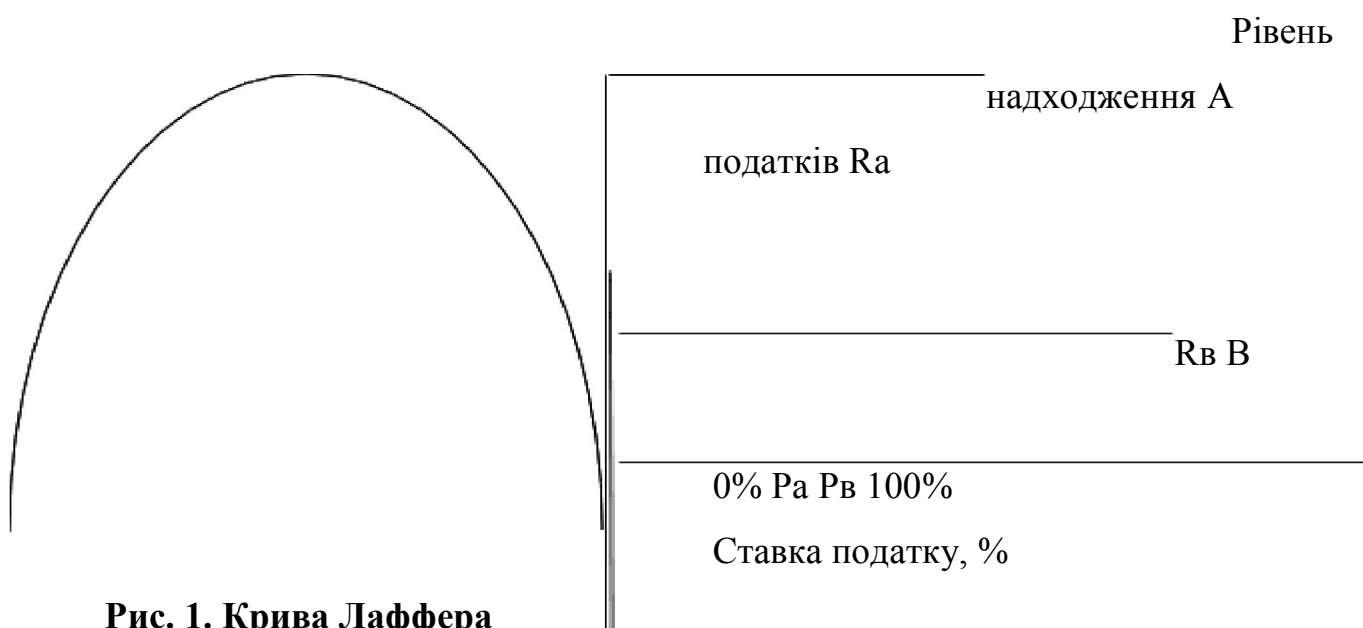
Розділ II. Макроекономічний аналіз сучасної податкової системи національної економіки.

Минає сьомий рік відтоді, як набрав чинності Податковий кодекс України (ПКУ), що не лише впорядкував податкове законодавство, а й вніс істотні зміни до податкової системи. Настав час осмислити, яких рис вона набула та якими є їх наслідки для економіки загалом і окремих суб'єктів господарювання. Отже, спробуємо охарактеризувати модель сформованої в Україні податкової системи[6].

Практика оподаткування у більшості країн світу щодо системи “непрямі-прямі податки” свідчить, що існують в ній два найважливіших податки: прибутковий, прогресивне оподаткування громадян в його основі лежить та юридичних осіб за сукупністю всіх доходів з усіх джерел як усередині країни, так і за кордоном (прямий податок), і податок на додану вартість (непрямий податок).

Найважливішим питанням практики і теорії оподаткування є питання про податкову межу і її кількісне вираження.

Обґрунтуванням цьому служить так називаний ефект Лаффера - залежність між значеннями податкових ставок і обсягом надходжень податків. Проаналізувавши його я отримала:

- ставка податку дорівнює нулю: надходжень у бюджет немає;
- ставка податку дорівнює 100%: надходжень у бюджет також немає.
- крапка А: при якомусь значенні R_a досягається максимум надходжень у бюджет, R_a - оптимальний рівень ставки податку, R_a - максимальна сума податкових надходжень у бюджет[4].

Проведений аналіз показав, що податкову систему вирізняє:

- доволі високий рівень податкового навантаження на економіку;
- тенденція зростання податкового навантаження на працю і споживання та його зменшення на капітал;
- низький рівень оподаткування природних ресурсів;
- значні диспропорції в розподілі податкового навантаження між видами економічної діяльності;
- превалювання фіскальної спрямованості над регулюючою, незважаючи на розширення системи податкових пільг;
- зменшення частки прямих та зростання частки непрямих податків у загальній сумі податкових надходжень;
- зростання інвестиційного потенціалу системи податкових пільг;
- малопрогресивний (до ухвалення ПКУ — пропорційний) податок на доходи фізичних осіб (ПДФО) як основний, проте недостатньо ефективний, інструмент боротьби з тіньовими доходами й зайнятістю;
- нестабільність як результат частого перегляду нормативно-правової бази оподаткування;
- недостатнє виконання податковою системою функції згладжування соціальної нерівності;
- побудова взаємовідносин податкових органів і платників переважно на непаритетних засадах, неоднакове ставлення органів податкової служби до різних категорій платників;
- високий рівень ухилення від сплати податків та низький;
- податкової культури платників[8].

Розглянемо наведені характеристики податкової системи. З ухваленням ПКУ частка ВВП, що перерозподіляється через вітчизняну податкову систему, не зазнала істотних змін У 2014 і 2015 рр. вона становила відповідно 25,68 і 25,59 % порівняно з 25,74 % (25,55 %) у 2012 р., незважаючи на поетапне зниження ставки податку на прибуток підприємств та зростання втрат бюджету від надання податкових пільг (у 2014 і 2015 рр. порівняно з 2012 р., за розрахунками, проведеними на основі звітів Державної податкової служби України (ДПСУ) про втрати бюджету внаслідок пільг, — на 59,4 і 31,1 %, за розрахунками на основі скоригованих даних про втрати, — на 13,5 і 15,5 % відповідно), наслідком яких мало бути зменшення цієї частки. Якби відсутність значимих змін у перерозподільних властивостях податкової системи була зумовлена виключно компенсацією втрат бюджету від зазначених заходів зростанням його доходів у результаті зменшення можливостей уникнення податків та ухилення від їх сплати, її можна було б охарактеризувати як позитивне явище. На нашу думку, за умови збереження в 2015 р. тіньової економіки рівня 2012 р. (за оцінками Міністерства економічного розвитку і торгівлі України — 34 % ВВП) та збільшення числа суб'єктів господарювання, що користуються податковими пільгами, відсутність таких змін швидше свідчить про зростання податкового навантаження на сумлінних платників, позбавлених податкових пільг.

Парадокс полягає в тому, що доволі значне податкове навантаження в Україні сформувалося за порівняно невисоких ставок основних податків: у 2016 р. ставку ПДВ, нижчу за 20 %, мають лише п'ять країн — членів ЄС, а саме: Німеччина (19 %), Іспанія (19,8 %), Кіпр (18 %), Люксембург (15 %) і Мальта (18 %); ставку податку на прибуток корпорацій, меншу від 19 %, — сім країн ЄС, такі як Болгарія (10 %), Ірландія (12,5 %), Кіпр (10 %), Литва (15 %), Латвія (15 %), Румунія (16 %) та Словенія (17 %); ставку податку на доходи фізичних осіб, нижчу за 17 %, — три країни ЄС, а саме: Болгарія (10 %), Литва (15 %) й Угорщина (16 %).

Зазначене дає підстави для висновку, що високий рівень податкового навантаження в Україні спричинений не величиною податкових ставок, а

широкою базою окремих податків і зборів та специфікою податкового адміністрування[7]. Аналіз причин збільшення з допомогою адміністративних методів податкового тиску на суб'єктів господарювання в Україні показав, що їх витoki слід шукати в суперечності між можливостями мобілізації податкових надходжень до бюджету держави (при заданих параметрах податкової системи й рівні тінзації економіки) та обсягом державних видатків, які не зменшуються зі зниженням податкових ставок, а також у недоліках прогнозування й планування податкових надходжень до державного бюджету. Так, за нашими розрахунками на основі, прогнозні показники податкових надходжень у 2010—2014 рр. були значно нижчими за фактичні (на 21—61 %), а в 2010—2014 рр. перевищили їх. Планові показники податкових надходжень у період з 2009 р. по 2013 р. були перевиконані у 2009, 2010 і 2013рр., а в інші роки аналізованого періоду — недовиконані. Зокрема, у 2013 р. зафіксоване істотне недовиконання плану як податкових надходжень зведеного бюджету загалом, так і надходжень основних бюджетоутворюючих податків — ПДВ, ПДФО, податку на прибуток підприємств та акцизного податку. До найгірших належать показники виконання плану надходжень ПДВ (до державного бюджету надійшло 84,6 % запланованого обсягу надходжень податку) та акцизного податку (89,6 %). Підтвердженням нереалістичності планових показників надходжень ПДВ у 2012 р. є той факт, що при значному недовиконанні плану надходжень податку його фіскальна ефективність (частка податку у ВВП) становила 9,9 %, а ефективна ставка — 15 %, що свідчить про доволі високий рівень використання потенціалу цього податку. Планування завищених показників доходів бюджету та орієнтація контролюючих органів на виконання планів мобілізації податкових платежів, зумовлена високими видатковими зобов'язаннями уряду, передусім соціальними, стають одними з головних причин тиску контролюючих органів на платників податків.

Отже, подальше коригування сформованої моделі податкової системи, спрямоване на зниження податкового навантаження, вимагає не так перегляду податкових ставок, як радикальної зміни взаємовідносин контролюючих

органів і платників податків, що є складовою глибших інституціональних змін, а також підвищення обґрунтованості та реалістичності прогнозних і планових показників податкових надходжень до державного й місцевих бюджетів.

Останнє передбачає:

— розроблення бюджету та прогнозування податкових надходжень із використанням макроекономічних прогнозів, які розробляються незалежними організаціями;

— скасування планів мобілізації податкових надходжень для контролюючих органів; — формування реальних видатків бюджету, забезпечених майбутніми фактичними доходами;

— зменшення впливу політичного циклу на державні фінанси.

Особливістю сформованої в Україні моделі податкової системи є її трансформація в напрямі зростання податкового навантаження на працю й споживання та зменшення навантаження на капітал (з 2000 р. по 2014 р. імпліцитні ставки податків на працю й споживання підвищилися відповідно з 29,8 до 34,3 % та з 16,1 до 21,6 %, на капітал — зменшилися з 26,0 до 20,4 %), унаслідок чого розподіл податкового навантаження між факторами виробництва характеризується встановленням (із 2013 р.) його найвищого рівня на працю й найнижчого на капітал. Останнє мало створити сприятливі умови для внутрішніх і зовнішніх інвестицій у модернізацію економіки, але натомість супроводжувалося зростанням непродуктивного використання капіталу (вкладення в предмети розкоші, закордонну житлову нерухомість тощо) та виведенням у офшори з наступною частковою рекапіталізацією в національну економіку. Крім того, переміщення податкового навантаження з фактора виробництва “капітал” на фактор “праця” призвело до посилення соціально-майнової нерівності[12].

Розділ III. Проблеми, перспективи розвитку та удосконалення податкової системи України .

Аналіз моделі сформованої в Україні податкової системи засвідчує, що її вдосконалення вимагає не так істотних змін податкового законодавства, як реформування інших сфер суспільного життя. Стосовно змін у податковому законодавстві слід зазначити, що для поліпшення моделі оподаткування в Україні необхідні:

1. Поетапне реформування податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки.

На першому етапі — коригування механізму справляння податку, що передбачає:

— перехід від оподаткування житлової площі нерухомості до оподаткування її загальної площі;

— розширення бази податку за рахунок садових і дачних будинків.

На другому етапі — зміцнення дохідної бази місцевих бюджетів шляхом реформування податку на нерухоме майно на засадах поєднання загальності із соціальною справедливістю, що передбачає:

— встановлення економічно обґрунтованого неоподаткованого мінімуму житлової нерухомості, що сприятиме розширенню бази податку;

— запровадження вищих ставок оподаткування дорогої, елітної житлової нерухомості як практичного втілення ідеї посилення податкової справедливості за рахунок “включення” до податкової системи “податку на багатство”.

2. Запровадження податку на доходи фізичних осіб, одержані у формі процентів на поточний або депозитний (вкладний) банківський рахунок.

3. Підготовка міжурядових угод до уникнення подвійного оподаткування та запобігання податковим ухиленням.

4. Зміщення акцентів із податків на доходи на ресурсні й екологічні платежі шляхом:

— збільшення ставок плати за користування надрами при видобуванні певних видів корисних копалин;

— поступового підвищення фіскальної ефективності екологічно орієнтованих податків і зборів до середньоєвропейського рівня.

5. Реформування системи податкових пільг на основі відмови від галузевих податкових пільг та запровадження замість них інвестиційної податкової знижки, право на яку матимуть усі суб'єкти господарювання, що здійснюватимуть інвестиції та відповідатимуть встановленим вимогам[14].

Складність проблеми оптимальності податкової системи має фундаментальний характер і визначається як теоретичними, так і практичними обставинами. Податкова система може бути оптимальною з точки зору статичної рівноваги економічної системи, тобто в тому випадку, коли економічні показники є сталими і саме до них прив'язані ставки оподаткування. Однак така модель є ідеальною, а не реальною, оскільки будь-яка економіка не є чимось застиглим, а постійно зазнає змін, тобто перебуває в динаміці. До того ж в економічній теорії критерій максимізації корисності, що становить основу завдання оптимізації на певних відрізках часу, методологічно суперечить вимогам стійкого збалансованого розвитку соціально-економічної системи.

Зараз загально визнаною є концепція сталого розвитку, яка проголошує економію ресурсів і справедливий розподіл доходів. Але за допомогою ринкового механізму цієї мети досягти неможливо. Тому для сталого розвитку актуальним виступає завдання якомога більшого розширення функцій податкової політики держави. Тобто ця політика повинна переслідувати не тільки фіскальні та регулятивні (щодо розвитку економіки), а й соціальні цілі. Йдеться про необхідність інвестування в людський капітал, актуальність економії ресурсів, провадження екологічних програм тощо[10].

Виходячи з цього, неможливо вивчати ефективність функціонування податкової системи в агрегованому вигляді, оскільки це не дозволяє розгледіти сутності нагальних проблем сьогодення, а отже, й правильно визначити методи та механізми перетворень у податковій сфері. Метою статті є опрацювання підходу

до визначення оптимальності податкової системи, враховуючи особливості її складових. У найбільш узагальненому вигляді систему оподаткування описав А. Сміт. У цілому вчення Сміта можна охарактеризувати двома словами “laissez faire”, що в перекладі з французької мови означає “невтручання”, “неспротив” і навіть “потурання”. У смисловому аспекті це означає повне невтручання держави в економічне життя суспільства. Отже, за Смітом, роль податкової системи як державного важеля оцінюється як нейтральна, тобто як така, що не створює ніяких перепон для ведення економічної діяльності в цілому і різних видів її зокрема. Незважаючи на те, що податки виконують крім фіскальної ще й низку інших функцій, зокрема регулюючу (регулювання розвитку різних галузей економіки), актуальним залишається питання про те, що податки не повинні стримувати економічну діяльність, з одного боку, і забезпечувати добробут всього суспільства – з іншого. Тобто податкова система повинна бути оптимальною.

Основною метою побудови системи податків, перш за все, визначалося вилучення дефіциту бюджету, що обумовлювалося застосуванням монетаристського підходу до її побудови в його односторонньому розумінні без урахування конкретних умов. Крім того, повинні були бути задоволені вимоги міжнародних фінансово-кредитних організацій, які для надання кредитів поставили умови – стабілізація національної валюти й скорочення дефіциту бюджету [13].

Можна вважати, що основним недоліком податкової системи є її подолання та спрямування на подолання дефіциту бюджету, таким чином, як вилучення доходів господарюючих суб'єктів. Підприємства зацікавлені в отриманні мінімального прибутку, щоб уникнути надмірного податкового тиску. Нині важливе місце, на нашу думку, повинно бути відведене податковій системі як державному регулятору покращення фінансової діяльності підприємств. При цьому, проводячи певні зміни в системі оподаткування, держава повинна здійснювати таку податкову політику, яка би була спрямована на оптимізацію як інтересів держави (податкове наповнення бюджету), так і платників податків (помірне податкове навантаження). В Україні в умовах фінансової кризи виникла

необхідність пошуку найбільш дієвих механізмів розвитку стимулюючої функції податків. Протягом останніх років уподатковій політиці держави не спостерігається будь-яких змін, направлених на оптимізацію податкової системи планового характеру. Відсутність системної оптимізації оподаткування призводить до надмірного обсягу стягнення податків при скороченні обсягів виробництва і, наслідком критичного зменшення обігових коштів підприємств та їх прибутків. Відсутність належного податкового стимулювання спричиняє погіршення фінансової стійкості підприємств, падіння інвестиційної активності, зменшення темпів розвитку й упровадження нових технологій та інноваційної діяльності.

На мою думку, необхідно внести певні зміни стосовно тих основних податків, щоб будуть спрямовані на підвищення конкурентоспроможності підприємств. Важливим, при цьому, є надання податкових пільг, що за певних умов є дієвим інструментом підтримки національної конкурентоспроможності.

Реалізація податкової реформи повинна відбуватися системно, цілеспрямовано, виважено, відкрито поступово в часі. Метою реформування є досягнення якісно новогостану податкової системи України, за якого будуть створені сприятливі умови для ведення бізнесу, зростання споживчого попиту на внутрішньому ринку при одночасному збільшенні сукупних податкових надходжень до місцевого та державного бюджетів. Розв'язання накопичених у податковій сфері протиріч більшою мірою пов'язують з необхідністю створення єдиного правового поля у сфері податкових відносин. Введення і прийняття в дію Податкового кодексу стане основою й передумовою здійснення податкової реформи. Документ цей не тільки об'єднає чинні нормативно-законодавчі акти, але й дозволить розв'язати певні проблеми в побудові податкової системи держави.

Таке поєднання дасть можливість поступово забезпечити новий, якісний рівень вітчизняному оподаткуванню та наблизити його до світових стандартів.

Головним завданням податкової реформи як однієї з найважливіших умов функціонування ефективною податкової системи є значне вирівнювання і

зниження податкового тягаря; спрощеної системи оподаткування, посилення податкового контролю зарівнем витрат виробництва, мінімізація витрат виконання й адміністрування податкового законодавства, зниження ставок податків[11].

Висновки

З'ясовуючи сутність податкової системи, слід звернути увагу, що це складна багаторівнева структура. Існують такі рівні: абстрактно-теоретичний і рівень безпосереднього сприйняття форм оподаткування. У абстрактно-теоретичному аспекті податкова система — це сукупність взаємовідносин між платниками та державою, що виникають у процесі розподілу ВВП з метою створення загальнодержавного централізованого фонду грошових коштів, необхідних для виконання державою покладених на неї функцій. На рівні безпосереднього сприйняття форм оподаткування податкова система сприймається передусім як сукупність взаємопов'язаних, взаємоузгоджених податків та інших обов'язкових платежів.

Податкові відносини реалізуються через управлінську діяльність людей. Тому виокремлюється організаційно-управлінський блок. Уся діяльність щодо збору й сплати податків спирається на систему нормативних актів. Тому податкову систему можна також розглядати і як систему податкового законодавства. Поєднуючи різні підходи до розуміння змісту податкової системи (а саме абстрактно-теоретичний, рівень безпосереднього сприйняття форм), нормативний, організаційно-управлінський) маємо таке узагальнююче визначення *податкової системи* — це сукупність законодавчо закріплених у певній державі податків, зборів і платежів, процедур їх установа, зміни чи скасування; дій, що забезпечують їхню сплату, контроль і відповідальність за порушення податкового законодавства.

Факт, що структура податкової системи України, значно відрізняється від структури податкових систем економічно розвинутих країн, свідчить про відмінність між Україною та ними рівнів соціально-економічного розвитку[9].

Отже, виходячи з позицій макроекономіки, податкова структура України не є оптимальною. В Україні треба створювати таку структуру податків, яка б була позбавлена притаманних їй вад. Треба виключити із бази оподаткування суми податків, що сплачуються їх платниками з однієї й тієї ж вартості. Тобто йдеться про виключення можливості багатократного оподаткування. Це суттєво наблизить

українську систему оподаткування до оптимальних критеріїв на мікроекономічному рівні. Найбільше проблем у цьому плані створює ПДВ, тому що неприпустимо включати до об'єктів обкладення цим ціну товарів (робіт, послуг) з додатковою вартістю. Здійснюючи теоретичне узагальнення сутності податкової системи, виділено три її елементи, які виступають як підсистеми. Це – податкові інститути, які виступають суб'єктами адміністрування; податкові законодавчо оформлені правила, що визначають дію податкових механізмів; структура податкової системи – сукупність існуючих у державі податків. Таке членування дає можливість визначити критерії оптимальності податкової системи.

До того ж у процесі вивчення її оптимальності треба враховувати необхідність формування заощаджень і розглядати корисність індивідуума не як максимальну величину, а як мінімальну прожиткову доцільність. Напрямок подальших досліджень може стати розробка заходів державної політики, спрямованих на досягнення оптимальності податковою системою України.

Отже, можна сказати, що діюча в Україні податкова система наразі не влаштовує ані бізнес, ані державу. Перший сплачує абсолютну більшість податків - здебільшого виступаючи податковим агентом споживачів та найманих працівників, але при цьому беручи на себе весь тягар адміністрування, яке він вважає більшою перешкодою для діяльності та розвитку, ніж навіть податкові ставки. Друга скаржиться на масове ухиляння від сплати податків та їхню "мінімізацію" усіма доступними засобами, що тягне за собою "недоотримання доходів бюджету", як називають це явище урядовці.

Список використаної літератури

1. Амоша О. До питання про оцінку рівня податків в Україні / О. Амоша, В. Вишневський // Економіка України. - 2010. - № 6. - С. 11-19.
2. Андрущенко В.Л. Фінансова думка заходу в ХХ столітті: теоретична концептуалізація і наукова проблематика державних фінансів: монографія / В.Л. Андрущенко. - Львів: Каменяр, 2000. - 303 с.
3. Бечко П.К. Податкова система: навч. посіб. / П.К. Бечко - К: Центр навчальної літератури, 2014. - 368 с.
4. Бечко П.К. Основи оподаткування: навч. посіб. / П.К. Бечко, О.А. Захарчук. - К.: Центр учбової літератури, 2014. - 168 с.
5. Герасим П.М. Система оподаткування та її інформаційно-облікове забезпечення: навч. посіб. / П.М. Герасим, О.М. Десятнюк, Г.П. Журавель. - К.: "Професіонал", 2011. - 726 с.
6. Данілов О.Д. Податкова система та шляхи її реформування: навч. посіб. / О.Д. Данілов, Н.П. Флісак. - К.: Парламентське слухання, 2012. - 215 с.
7. Довгалюк В.І. Податкова система: навч. посіб. / В.І. Довгалюк, Ю.Ю. Ярмоленко. - К: Центр учбової літератури, 2013. - 360 с.
8. Економічна енциклопедія / Відповід. ред. С.В. Мочерний. - К.: Академія. - 2002. - Т.3. - 952 с.
9. Іванов Ю.Б. Сучасне оподаткування: мотиваційний аспект: монографія / Ю.Б. Іванов, О.Л. Єськов. - Х.: ВД "ІНЖЕК", 2013. - 328 с.
10. Котина Г. Податкові важелі впливу на економіку в сучасних умовах: вітчизняний та світовий досвід / Г. Котина, М. Степура // Економіст. - 2015. - № 5. - С.31-35.
11. Крисоватий А.І. Податки і фіскальна політика: навч. посіб. / А.І. Крисоватий, А.І. Луцик. - Тернопіль, 2003. - 312 с.
12. Податкова політика України: стан, проблеми, перспективи: монографія / [П.В. Мельник, Л.Л. Тарангул, З.С. Варналій та ін., за ред. З.С. Варналія]. - К.: Знання України, 2013. - 657 с.

13. Сідельникова Л.П. Податкова система: навч. посіб. / Л.П. Сідельникова, Н.М. Костіна. - К.: "Видавництво ЛІРА-К", 2012 - 576 с.
14. Швабій К. Податки з доходу фізичних осіб: проблеми і перспективи / К. Швабій // Вісник податкової служби України. - 2010. - № 6. - С. 33-35.